

Цэна з перэсыл-
кою и дастаўкою
да хаты: на 1 г.—
3 р., на 6 мес.—
1 р. 50 кап., на
3 м.—75 к., на 1
мес.—25 к. Без
дастаўки и перэ-
сылки: на 1 г.—
2 р. 40 к., на 6 м.—
1 р. 20 к., на 3
мес.—60 к., на 1
мес.—20 к. За гра-
ницаю: на 1 г.—
4 р., на 6 мес.—
2 р., на 3 мес.—
1 р. Перэмена
адрэсу — 20 кап.

Наша Нива

Першая Беларуская Газэта з Рысункамі

Выходзіць раз у тыдзень рускімі і польскімі літэрамі.

Падпіска прыні-
маецца і прада-
юцца атдзелныя
нумэры газэты:
1) У Кант. „На-
шай Нивы“ —
Большая Погу-
лянка дом № 17.
кв. 20. 2) У Кни-
гарні „Знанне“ —
Георгіеўскі про-
спект дом № 14.
3) У Книгарні
Літоўскай М. Пи-
сецкой — Шлай-
лис, Домінікан-
ская вуліца дом
№ 13.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вильня, Большая Погулянка дом № 17., кв. 20.

Абъяўленьня прынимаюцца на паследней старонцы на 20 кап. за лінейку малымі літэрамі. Руканісы і корэспондэнцыі, прысланныя у рэдакцыю, мусяць быць чытатэльна напісаны з праўдзивою фамільею і адрэсам таго, хто іе прысылае. Можна такжэ падпісаць прозвішчэ разам з фамільею, хто незахоцэ, каб была надрукована праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакцыі.

Ад рэдакцыі.

Просім нашых чытацелёў і ўсех, хто нам спагадае, прысылаць весьці аб тым, як ідуць выбары да Думы на вашэй старане. Ешчэ рэдакцыя падае да ведама ўсех супрацоўнікоў і корэспондэнтаў, што засьцерагае сабе права перэрабляць і каравіць прысылаемыя працы, павэдлуг патрэбы газэты.

Дзеля таго, што цяпер гарачы час выбароў, шкадуючы мейсца, пакуль што рысункоў не памешчаем,
Рэдакцыя.

Вильня 19 января (стычня).

Па валасцёх ужо выбралі упоўнамочэных. Як нам ведама, цяпер выбіралі разумней, як у прошлым гаду. Многа папала такіх людзей, каторых сьмела можна выбраць у губэрню і нават у Думу.

Алеж на выбарах ад „мелких землевладельцев“ зрабілася надта брыдка рэч — гэта тое, што дзеліліся на каталікоў і праваслаўных. На цэлым сьвеці гэтак не бывае — робицца гэта толькі ў нашай Беларусі. Вялікі грэх бяруць на сябе тые ксендзы і папы, што гэтакую моду завялі. Калі самы людзі ня кинуць гэтаго, то шмат беды ды гора чэкае наш край і ўвесь народ! Не забывайце, людзе, што вера—справа сумленьня; што каталік, і праваслаўны, і жыд—кожны так сама хочэ лепшае доли і свабоды, так сама цяжкаю працаю дабывае чорствы хлеб, плаціць падаткі і акцызы, церпіць горэ. Николи на выбарах не пытайцеся, якой хто веры? а толькі: яки чалавек? Помніце, што калі гэта будзе

чалавек справядлівы, то чы ён каталік, чы праваслаўны — роўна будзе стаяць і за каталікоў, і за праваслаўных.

На выбарах ад „мелких землеладельцев“, прымерам, у Вилейцы, Виленск. губ., было 42 праваслаўных і 30 каталікоў. Праваслаўныя, відячы, што их больш, не выбралі ні воднаго каталіка. Скрыўджэныя каталікі кинулі сабранне і выйшлі.

Тое самое было ў Люцыне, Витэбскай губ., толькі там было больш каталікоў і яны не выбралі ні воднаго праваслаўнаго.

Стыд і грэх тым, хто падбіў на гэта цёмных людзей, хто пасеяў ненавісьць і сварку меж працуючы народ, нацкаваў адных людзей на адных — братаў на братаў!

У мястэчку Красным, Виленск. губ., хоць праваслаўныя перэважывалі, але было колькі добрых і разумных людзей, каторыя не дапусцілі вайны: выбралі тутак 2 каталікоў і 4 праваслаўных, мяркуючы, якая была пропорцыя. Вось гэта сьправядліва: трэба заўсёгды уважаць, каб ня скрыўдзіць тых, каго менш.

Праз колькі дзён зьедуцца у везд упоўнамочэныя ад валасцей, каб выбраць на колькі людзей у губэрню. Гэтыя людзі калі злучацца з гарацкімі выбаршчыкамі, то перасіляць памешчыкоў; каліж не злучацца — то сапсуюць справу як гэта было летось. У Вильні мужыкі выбралі пад камандой паноў і бискупа Ропна панских і бискупских прыслужнікоў. А у Мінску расейскія чорнасотнікі так добра парадзілі мужыком, што тыя не злучыліся ні з гарацкімі выбаршчыкамі, ні нават з па-

мешчыкамі, і дзеля таго не мелі ніякой сілы на выбарах.

Вось і трэба у вуездзі выбіраць разумна, ня гледзячы, чы то каталікі, чы праваслаўныя, каб толькі былі людзі разборныя, справядлівыя, цвёрдыя, — не такія, што і нашым і вашым; каб шчыра цягнулі за працуючы народ. Трэба прыеж-

джаць усім у вуезд канешне хоць на два дні раней строку, каб мужыкі маглі зрабіць прадвыбарнае сабранне — па закону гэта пазваляецца. Іначэй мужыкі не пазнаюць адзін аднаго і ня будуць ведаць, каго выбіраць.

І гарацкія выбаршчыкі, і памешчыкі гэтак робяць—трэба рабіць і мужыкам.

Гасударственная „ропись“ у Расеи.

Ўсюды за граніцаю, гдзе толькі ёсць народная „дума“ (парлямэнт), „ропись“ (рахунак) гасударственных даходаў і расходаў утвэрджае сам народ праз сваіх выбарных дэпутатаў. Каліж ня будзе іхняго сагласу, то ніхто падаткоў плаціць ня будзе.

Таки парадак заведзены ўсюды, гдзе народ сам мае права станавіць аб сваіх справах. У Расеи да манифэсту 17 акцябра 1905 году аб гэтакіх парадках не было чутно. „Роспись“ пісалі міністры, як хацелі, пасля перагледзіць яе „гасударственны савет“ і дае Цару да подпісу і уцьвярджэння. А народ? — Народу да гэтаго ніякаго дзела не было — ён толькі слухаў прыказоў начальства, ды плаціў, колькі скажуць. Як выйшоў манифэст, то ўсе надта цешыліся, бо і выходзіло з яго так, што „ропись“ не мае сілы, пакуль „Дума“ не дасць на яе свайго сагласу.

Цешыўся народ, толькі цешыўся ня доўга: першую „Думу“ разагналі. Думалі мы: як жэ будзе з „рописью“? Але правіцельства наша на ўсё мае раду: яно абъявіло такі закон, па катораму, калі „Дума“ не паспее утвэрдзіць новай „рописи“ прад новым годам, то мае сілу старая „ропись“ ды ешчэ ў ёй правіцельства можа рабіць перамены, якія канешне патрэбны для народу. Вось цяпер правіцельства і паставіла: траціць грошы так сама, як ў 1906 гаду, ды ешчэ павелічыць расход на 64¹/₂ мільёны руб. на канешныя народныя патрэбы. Якія гэта „патрэбы“ — відаць з самой „рописи“.

Перш-наперш 44¹/₂ мільёны руб. трэба заплаціць адных толькі процэнтаў за тые грошы, што правіцельства недаўно пазычыла за граніцаю не спытаўшыся волі і сагласу народу. Апроч гэтаго правіцельства прызнало, што для дабра народу канешне трэба зрабіць вось якія расходы: для пагранічнай стражы дадаць 1,200,000 руб-

лёў (адзін мільён двасці тысячоў рублёў); на утрыманне Бакинскаго і Маскоўскаго градоначальства — каля 500 тысячоў руб.; на наём болей конных паліцэйскіх стражнікоў—даваць ешчэ 3¹/₂ мільёны руб.; на земскіх стражнікоў у адной Польшчы—шэсцьсот тысячоў руб.; на жандароў—1 мільён 600 тысячоў руб. і ешчэ на паліцыю — поў мільёна руб. Такім парадкам на канешне патрэбных галодным мужыкам жандароў, паліцэйскіх і іншых „прыцелёў“ у гэтым гаду пойдзе больш за прошлы на 8 мільёноў руб.

Да ўсяго гэтаго скажэм, што гасударственных расходаў у 1906 гаду было больш як 2,500 мільёноў руб. Але трэба ведаць, што у прошлым гаду правіцельству прышлося страціць лішніх 500 мільёноў дзеля вайны з японцамі. Цяпер ніякой вайны няма (апроч „усмірэння“ самой Расеи), і ўсеж такі правіцельства ня толькі не паменшыла расходаў на 500 мільёноў руб., а як мы бачым — ешчэ павелічыла іх. У прошлым гаду грошэй на ваенныя расходы і на „усмірэнне“ з народу не было як узяць, вось і пазычыло іх правіцельства за граніцаю. Цяпер народ ешчэ болей згалеў, плаціць звычайных падаткоў не мае чым—ва многіх месцах збіраюць іх сілаю; мусіць прыдзецца зноў у каго-колечы пазычаць. Але, як пішэ заграничная газета „Berliner Tageblatt“, за граніцаю расейскае правіцельства больш грошэй не дастане. Вось і зробіцца ўся Расея банкрутам, не здалее выплаціць ніколі сваіх даўгоў пры гэтакій гаспадарцы.

Так далей быць не павінна. Такая гаспадарка правіцельства саўсім зруйнае народ, даўдзе яго да торбы. Нехай жэ новая „Дума“ пастараецца, каб настаў гэтаму канец.

Аб „рописи“ ешчэ калі погаворым.

Г.

БЫВАЮЦЬ ТРУДНЫЕ МИНУТЫ....

Бываюць трудные минуты,
Як косьци ломяцца, баляць,
Як холад цисьнець, холад люты,
Зачнець и голад папраўляць....

Тагды ты скурчышся ад гора,
Ў вачах блисьнець агонь и гнеў,
И думки ўсе, як хвали мора,
Зараз нахлынуць, чуць прысеў.

И мучаць думки и пытаюць:
Чамуж табе так цяжка жыць?
Чамуж табе не намагаюць
Беду насиць, бедзе служыць?

Хто з жалем голаву ды склониць
Бяды твае хто прымець часыць?
Хто думки цяжкие разгониць
И палягчэнне ў жыццю дасць?

И ксёндз и поп цябе пацешыць,
Што на тым сьвеці знойдзеш рай,
А тут пакутуй сьмерць прыспешыць
Ды лишних грошэй не зьбірай!

А пан? Як сьвет зьявиўся божа,
Пан дарма ниц не атдаваў,
А ўлезець ў рай и ён за грошы,
Як тут за грошы панаваў.

Паедзеш ў горад — там ты новы,
На службу борздо не наймуць,
Бо не паймуць твае размовы,
Твайго и гора не паймуць.

А ёсць такі, што сэрца маець,
Што скачэць з голаду, як трус,
Таки цябе и падтрымаець,
Бо ён твой брат, ён беларус.

Дзядзька Барадаты.

У ЦИХИМ ЛЕСИ.

(Листок з латышкаго жыцця).

Неякасци панурая цишына зависла над лесам. Маўчаць яго цёмные глыби, не чуваць ниякога пошуму ў гарэ, серод вечна гутарливых вярхой лесных.

Ад шэраго, халоднаго васенняго неба аж да зямлі самай спусцилася рухливая занавеска з дробненьких каплёў дажджу. Пад яе пакрыццём нават падгалыя бярозы, так весела смяючыся с пасерод цёмных сосан бэлізною кары — сягоння стаяць шэрыя, маркотныя.

На шырокай и простаі дарозі, што вядзецца да места — пуста. Але на ёй мусело грымець жыццё, и то недаўно, бо відаць на макразіне яе многа следаў людзких, конских, — ды якіесци кола павыварочвалі на ёй боразны глыбокія.

Гэта — следы частых у гэтым нешчасным краю гасцей страшных. Тутака грукацели гарматы, гэдуты ишли караючыя атрады войска, пакидаючы па сабе развалины ды спаленізіну.

Цишына ў лесі глыбокая....

Раптам прыляцеў неякись адгалосак далёкі. Падходзіць што раз бліжэй; ўжо можна разабраць уселякія голасы. Ўжо вуха пазнаець мокры тупот канёў па макразіне дарогі.

Чутны звон сталі....

Мігаецца ў далечыне грамада, идучая роўна.

Па шэсць едуць драгуны. На перадзі афіцэр; закрыўшыся ад дажджу ў шэры дажджавы плашч. Кале афіцэра, на чыста-

кроўным англицким каню, едзець малады панич з белаватыми вусами, гарда да гары задзёртымі.

Гэта — патомак даўных гнибицелёў краю — нямецких бароноў. Сягоння спаўняецца заняцце „гонароваго палицэйскаго“, дабравольна спраўляецца рэмесло шпега.

Войска, зваеваўшы ворага, варочаецца дамоў з багатаю здабычаю: вядзецца аж трох людзей — нявольнікоў. Гэта — стары свет святкуецца ешчэ адну з сваіх незлічэнных выграных, каторыя адна за адною падцягаюць яго да магілы.

.....

Цяжка мусіць правінавацілісь прад людзьмі яны — нявольнікі: двух работнікоў вёсковых, ды малады вучыцель народны.

Неразумныя! Паверылі мусіць абецанкам, што далецели да іх з далёкай сталіцы поўночы — и пачуліся людзьмі, вольнымі сваго краю жыццелямі. Променна замигацела ў галаве іх думка аб будучым шчасці дарагой зямліцы роднай. И пад скрыдламі надзеі кинуліся яны ў бітву з цямотаю и гнибеннем. Вера ў выграну добрай справы аслепіла іх, забыліся яны, што іх аружка — праца культурная — спаткаецца з гарматамі ды лесам штыкоў. И вось што з гэтаго вышло....

.....

Ў лесі пачынае цямнець. Халодная мгла прабіраець да касцей, марозячы кроў у жылах.

Барону мусіць збудзілася на цёплым пакон, на бутэлыцы шампанскага, бо пачаў прыцішны разгавор з начальнікам войска; афіцэр пасля гэтага выдаець у поўголасу якіесь прыказы.

Часць салдатоў з афіцэрам і баронам, выцягнуўшыся ў рад, пасхала ў скок у сторону гораду. Астаўшыся злаяць с канёў.

Падафіцэр, звернуўшыся да нявольнікоў і гледзячы гдзесьці у другі бок, кажаць:

— „Можэце неці дамоў!“

Тыя ня хочуць нават зразу верыць сваім вушам. Як гэта?

Значыць ужо згинула чорнае страшыдла турмы, значыць заместа неці на здзеки і мукі — вернуцца яны дамоў, да сваіх. Пеўжож у сэрцах катойскіх у апошню минуту адазвалася зразуменне справядлівосці!?....

Голас падафіцэра адзываецца зноў нецрпеліва:

— „Ідзеце хутчэй!“

Тут ужо пранала апошняя няпэўнасць, і нявольнікі шчасливыя, радосныя кідаюцца ў сторону роднай вёскі.

Ў тым гром выстрэлоў затрос наветрэ, будзячы тысячныя эха ў цішыне лесной....

Ўсё скончылося. Салдаты с панурым поглядам на прамёрзлых і змучаных тварах канчаюць сваю работу: капаюць тры долы магільныя.... Пасля паспешна аддаляюцца ад места морду.

Але гоняць іх неякія голасы....

Гэта збудзіўся ціхі, стары лес.

Гэта зашумели высокія вярхі яго, а свист зелёных іголак кідаець на голавы уцекаючых у страху убіўцоў грознае, магуцае слова:

Пракляцце!....

Г-лю.

(З „Топора“).

З Беларусі і Литвы.

(ад нашых карэспандэнтаў).

Хоценчыцы Вилейск. пав. Пршлым Колядамі у нас было такое здарэнне: Пршоў прыказ ад земскаго, каб спаганяць падаткі. Писар даў старшыне картачку, гдзе было напісана, колькі і з якой вёскі належыць, — і той паехаў. Ёздиў ён усюды, аж дабраўся і да вёскі Барыскоў, мужыкі каторай заплацілі ешчэ раней наперод за цэлы год. Прыехаў і патрэбоваў ад вёскі 86 руб. 96 кап.—бо так стаяла ў картачцы. Загаласілі мужыкі з Барыскоў, не хацелі плаціць другі раз тых самых падаткоў; — але калі начальник — старшына прыгразіў жандармамі, казакамі ды артылерыяй с палявамі судамі, мужыкі уступілі — заплацілі зноў усе 86 руб 96 кап. Калі дачуліся суседнія вёскі аб гэтым — то пачалі высмеваць Барыскоўчан, як дурнёў — і радзіць, каб яны стараліся вернуць грошы назад. Тыя туды-сюды — але ўсё нічога. Наканец прышлі ў воласць і настрашылі валасное начальства скаргаю да вышаго. Писар з старшыною змягчэлі і, зваліваючы ўсю вину на старшыну, писар сказаў: „праўда ваша, ён узяў лішнія, дык бярэце і трасце яго за сіву бораду!“ — „А каб цябе трасца!....“ пачаў начальник — старшына, і пашлі яны лаяцца.... Палаяліся надта моцна. Але грошы старшына такі аддаў.

Я. Гаравік.

Хоценчыцы. Вилейск. пав. Ўсю восень ў нашай воласці шлі суды пры аткрытай манapolьцы, бо писар забываўся пасылаць писульки сядзельцу, каб зачыняў манapolьку. Адзін раз, у воласці йшоў суд, акцызнік убачыў, што каля манapolькі многа людзей шло гарэлку і валяліся п'яныя. Акцызнік стаў крычаць за гэта на сядзельца, але той атказаў, што без писульки писара ён не мае права зачыняць манapolьку. Тагды акцызнік абцаў, што настараецца, каб гэта болей не было.

І. Пискавы.

Ново-Вилейск. У часі „свабоды“ былі у нас мітінгі (сходы), на каторых аб'яснялі сабраўшымся, скуль бярэцца беда працуючага народу і як з ёю ваеваць. Зразумелі і нашы служачыя ў больницы для вар'ятоў, што толькі тады даб'юцца лепшаго жыцця, як будуць неці ўсе разам як браты. Вось і падалі яны сваему начальству ўсёй грамадой заяўленне, ў каторым трэбавалі ўстанаўлення 8 гадзіннаго рабочаго дня, большай платы за сваю каторжную працу і т. д. За гэта начальства прагнала зараз колькі служачых, меж імі доктароў, а некаторых нація арыштавала. Для „усмирэння“ прыслалі сюды войска. Думалі, што гэтым усе скончылося. Але не. Цяпер прыслалі сюды чыноўніка дзеля таго, каб саўсім вывесці „крамолу“. Гэты чыноўнік патрэбоваў, каб вон прагнаць 150 служачых, каб астаўшыся працавалі на 12 гадзін у дзень, кая плату ім паменшыць і заместа 12 — 15 руб. плаціць на 5—8 руб. Якая цяжкая работа даглядаць ды пільнаваць вар'ятоў — кожны добра ведае. Дырэктар (упраўляючы) больницы атказаў,

што ён гэтых трэбаваннёў ня споўніць, і падаў прашэнне аб адстаўцы.

9 январа ў **Вилейцы** меў адбыцца суд над мужыкамі, каторыя ў восень прошлага году збурэлі абгараджэнне ў маёнтку Клейгельса ў Лучаю. Клейгельс праз сваіх упоўнамоўчаных Абрамсона і др., заграды мужыком дарогу, с каторай яны карысталі ад векоў, ды заняў яшчэ часць касцельнай зямлі. Гэтакае самоупраўства раззлавала мужыкоў, — ўзяліся яны і збурэлі да чыста панскае абгараджэнне. Але каб паступак іх (мужыкоў) быў дзелаў справядлівасці, яны разняслі толькі загароды незаконныя, што прашкадзали ім карыстаць з свайго адвечнага права. Мужыкі, каторых прыцягнулі на суд, будучы суджаны, як за зямельны бунт, значыцца могуць аднакутаваць і надта цяжка; апроч таго гён.-губэр. Клейгельс хочэ сарваць з іх 4,600 руб. с працэнтамі за збурэнне муру. — Але суду ў гэты дзень не было, бо не ўсё, як след зроблена: Клейгельсу не падалі павесткі — а не падалі тым, што не знайшлі яго — „Выбыў няведама куды“, — атказалі з Пецербурга.

У Лучаю Вил. пав. на валасным сходзе мужыкі выбралі генэрала Клейгельса, што маець там маёнтак, дзесьцікім. Земскі начальнік спужаўся, выкасаваў генэрала с прыгавора, не пасылаючы яго на адмену у зьезд, і вписаў неякога мужыка.

Мінск. Забастоўку парыкмахэрскіх работнік можна ўжо лічыць скончэною, бо ўжо гаспадары згодзіліся блізка на ўсе трэбаванні сваіх работнікоў, у некаторых парыкмахэрскіх ўжо ўзяліся за работу.

Забастоўкай камандавала Беларуска-Соцыялістычная Грамада.

Вось трэбаванні парыкмахэрскіх работнікоў, каторыя іх гаспадары згодзіліся споўніць: 1) даваць отпуск на тыдзень кожны год; 2) святкаваць жыводом — ў суботу ад 1 гадзіны ў дзень, хрысціанам — ў нядзелю ад 1 г. ў дзень; 3) увялічыць плату за работу на 5 — 15 процэнтаў; 4) штрафы аддаваць на агульныя патрэбы; 5) за працу ў цэатры апроч звычайнай платы за кожны раз даваць па 75 кап.

С. Микалаеушчына Мінскага павету. Нашаго вучыцеля А. Сенкевича паліцыя хацела арыштаваць за тое, што ён стараўся аткрыць нам вочы на ўсе парадкі. Яму удалося уцячы ў Амэрыку. Мінскай дырэкцыі, мусіць, нагаварылі, што ў нас тут „крамола“ (а мо і свой розум ей дыктаваў так). Каб „анахмеліць“ нашы галавы (нас завучы забастоўшчыкамі), дырэкцыя назначыла нам другога вучыцеля, Яську Сатыгу. Прыехаў Сатыга, прывёз цэлую краму абразоў, адных Іванаў Кранштацкіх штук са 12. У школе Сатыга больш нічога і не робіць, як моладца, спевае песні Івана Кранштацкага і грае на некім гармоніку, што падобна да кавальскага меха. Дзеці смяюцца, кры-

чаць, што ня хочучы спеваць гэтых песняў. А Сатыга толькі ешчэ лепш зацягвае песні.

Дзякуй вам, Мінская дырэкцыя! Грэшыце цяпер смела: Сатыга навучыць нас гаварыць пацеры, і мы па тым свеці выратуем вас, аткуль хочэце, хоць са смалы будзе відаць толькі пяць вашых валаскоў або кавалачэк лысінкі. Будзем памагаць адзін аднаму....

А то можа вы ў пекла ня верыце? А Сатыга што кажэ?

Микалаевец.

Свислоч. Памер у нашай старане дохтар Ёсьман, а каторым варта сказаць пару добрых слоў.

Бедных ня толькі лечыў дарма, але і памагаў ім лекаствам. Жыў у прастай мужыцкай хаці. Жыў с таго, што эканомія князя Радзівіла плаціла нябошчыку 150 руб. у год за сваіх парабкоў. Народ яго надта шкадуе. — Але беда ў тым, што цяпер ні водзін дохтар ня хочэ жыць у нашай старане, бо ня хочэ цяпець беды, як нябошчык.

Ёсць ешчэ каля нас другая вялікая эканомія — пани Велепольскай. Чы не магла бы і гэтая пани плаціць дохтару пэнсію за лечэнне сваіх парабкоў і служашчых? Тагды і дохтар меў бы с чаго жыць, і ўвесь бедны працовіты народ меў бы помач дохтарску. А кажунь, што у пани Велепольскай вятэрынару добра плаціць.

Па іншых краях парадкі не такія: там гаспадары канешне павінны лечыць дарма сваіх работнікоў.

Крапива.

Красны Берэг. Бабруйскага павету. Калі каму прыходзілось быць у маёнтку „Красным Берэзі“, той пэўне відзеў палацы, ды каменицы вялікія, той пэўне падумаў: добра там жывецца! Але ці добра жывецца мужыкам па вёсках, што лежаць блізка гэтых палацоў? Ці добра ім прыходзіцца яд галаўнага упраўляючага гэтым маёнткам пана М-го? Нехай сьвядчаць яго паступкі.

Служыў раней ў гэтым маёнтку нехта Р-н, служыў доўга, справядліва, але састарэўся. Нямоучы служыці болей, папрасіў, каб яму далі аттэстацию. Памешчык адаслаў да упраўляючага М. Той усё адкладаваў, аж аднаго разу завёў да сваёй канторы і так збіў, што той ледзьве выйшоў на двор.

А вось другое. Раз спаткаўшы каля маёнтку мужыка, ён перарэзаў яму ружы і паехаў, але потым, бытцам апомніўшыся, зазваў яго да сябе ў кантору і чыста пасёк пагайкай. А раз на станцыі на вочах ўсіх людзей, спаткаўся з мужыком ў цесным мейсцы, дзе трудна было раз'ехацца, саскачыў з свайго возу і парэзаў мужыку супоню, а пасля ускочыў на каней і ўехаў. І такіх спраў ў гэтаго звера ёсць не мала.

— Хтож заступіцца за бедны народ і калі будзе канец гэтаго здзеку?

„С. Сельчук“

Гродно 11 январа. Двое неякіх людзей зранілі на вуліцы, страляючы з рэвольвэроў, — ту-

рэмнаго надзірацеля Каханскаго і кинуліся на ўцеки. Аднаго злавілі кале касьцёла, і вялі ўжо; ў тым з народу пасыналіся стрэлы параніўшыя вёўшых, і той ўцёк. Другі схаваўся ў домі на Масьцерскім пераулку, і стуль выстрэламі забіў акалодачнаго і гарадавога. Жыццелі вышлі с таго дому і войска абстрэляла тое месца. Па гэтым знайшлі таго чалавека труп, браўнінг і многа патронаў.

(„Гол. Пров.“)

ВЫБАРЫ.

У Вилейцы 12 январа былі выбары упоўнамоўчаных ад „мелкіх землеуладзельцоў“ (дробных гаспадароў) і свяшчэннікоў. Выбіралі з 7 валасцей, выбраны упоўнамоўчэннымі 7 муж. і 4 папы.

У Вил. пав. упоўнамоўчэнным ад адной воласці выбраны сацыяліста-рэвалюцыйнэр.

М. Плісса. Ад воласці выбраны упоўнамоўчэннымі мужыка Казіміра Белаго і аднаго „унтера“ манджурца.

У некалькіх валасцёх **Свенцянскага пав.** выбраны ад мужыкоў надта сведомыя, што доўга жылі на фабрыках.

Мінск. губ. Паявіўся спісок 7 мінскіх выбаршчыкоў, за каторых стаяць лепшыя людзі з тутэйшых беларусоў, жыдоў і палякоў. Вось гэтыя кандыдаты: Скандракоў Сяргей, вучоны аграном, Петрусевіч Казімір, адвакат, Івашкевіч Эдмунд, памочнік адваката, Гэрцык Ілья, кандыдат гандлевых навук, Гурэвіч Майсей, тэхнік-будаўнічы; Гурвіч Айзік, кандыдат права, Гершунін Віктор, доктор.

— 14 январа было прэдыбарнае сабранне гарадскіх выбаршчыкоў. Сабранне было надта шумнае. Івашкевіч і Петрусевіч у сваіх прэмовах гаварылі аб тым, што трэба рабіць у Думе. Адзін чалавек гаварыў на сабранню па беларуску. Яго мова надта спадабалася ўсім сабраўшымся. Прыняты спісок кандыдатаў на выбаршчыкоў, каторы быў напісаны „трудавым камітэтам“ — Сабранне гэта было склікана „польскім выбарным камітэтам“, каторы зрабіў хаўрус с „трудовым камітэтам“. Можна смела сказаць, што ўсе гэтыя кандыдаты будучы напэўне выбраны. Спісок іх выжэй надрукаваны.

У Пуховічах Мінск. губ. ад дробных панкоў (да іх рахуюцца і мужыкі, што прыкупілі палеткаў) выбраны толькі мужыкі.

У Кленіках Бельскага павету, 12 январа быў валасны сход. На ім мужыкі падпісалі прыгавор, каторым скинулі валасн. пісару ссыпку і 150 руб. — палавіну пэнсіі, але пасля да астаўшэйся палавіны дадалі ешчэ 20 руб. і цяпер будучы плаціць яму 170 руб. у год. Так сама паставілі зняць жалованне валасным судзіям за іх хабары; а фэльчару — даць 15 руб.

у год на кватэру. Найбольш ваеваў проці валаснаго начальства адважны Пилип з Падрэчан. Гаварыў ён аб цёмноці мужыцкай, аб тым, як за келишак гарэлкі запрадаюцца свайму жэ суседу, выбіраючы на п'яную галаву негоднаго чалавека за старшыну, пабольшваючы для яго жалованне, — і дзеля гэтаго плаціць большы мірскі збор. Гутарыў і аб задзіранні старшыноўскіх носоў і што начальства такое негоднае трэба гнаць вон як найхутчэй. Мужыкі на гэтым жэ сходзі хацелі Пилипа свайго зрабіць выбаршчыком да Гас. Думы, — але ён адрокся, бо быў неграмотны. Тады выбралі 2 мужыкоў: 1-го з вёскі Ступнікі, Грыгора Θεодорука, што на ўсіх сходах цягнуў за сваіх — за мужыкоў, і 2-го з Пилипавай вёскі — Падрэчан, такогаж смелаго, як і Пилип, — мужыка Брука.

„Халимон с пад пушчы.“

З Ново-Берозова Бельскага пав. гэтак пад канец дзекабра мужыкі на валасным сходзі паставілі прыгаворам скасаваць казённу манапольку.

Г.

Аб усім на троху.

Суд „Нашай Доли“.

12-го январа у Віленскай Судзебнай Палаци судзілі рэдактара беларускай газеты „Наша Доля“. Вось што пішэ у акці:

Іван Адамоў Туркеркес, у „Нашай Доли“ памесціў пісання аб тым, што як пайшоў народ дабываць зямлю і свабоду, правіцельства давай перамяняць старыя парадкі і склікала Народную Думу. Народ паверыў, ды і пайшоў туды па свабоду, зямлю і лепшую долю. І гаварылі там яго выбарныя аб цяжкай нядоле, аб цёмноці, аб безпраўю. Разагнала праріцельства Думу, і народ увідзеў, што яму засталася памыслиць аб сваёй доле. Збунтаваліся ўсе. Ўлецца кроў. Забіваюць начальства вышшае ды нисшае. Забіваюць і народу грамады. А з гнібення правіцельства нема карысці: бунтаўшчык цяпер ўвесь стомільённы рускі народ. Можна штыкамі і кулямі зрабіць з усяе Расеі хіба магілу, калі захочэш яе успакойць. Кроў пабитых братоў трудна забыць; адна рада ёсць: ўсяму народу даць ўласць упраўляцца у сваёй Думе. Тагды дойдзе да парадку; а калі не, то будзе далей вайна.

„Тут“ — пішэць пратакол — „відаць ест падмова да разруху ўсяго цяперашняго га-

сударственаго устройства“, хаця тут была толькі парада тая, каб больш кроў не лілася.

Изноў было напісана ў „Нашай Доли“, што „мужыку трэба проціў здзірства паноў злучацца ў саюзы, як па гарадох робяць працоўнікі; шаўцы, сталяры, каб не збіваць адным у другіх цэны, ды каб не паддавацца. Гэта ўжо можна рабіць с пазвалення правіцельства. Гэтыя, — кажэць, — парадкі не вечныя, іх трэба перайначыць: іх зрабілі ня Бог, а людзі; людзі і могуць перамяніць іх на добрыя. Але перш на перш злучыцца трэба разам“.

„Гэта трэба, — кажэць пракурор, — караць за жадання перамены старых парадкоў ды устаноўлення на зямлі таварыства меж людзьмі (соцыялізму)“.

Ешчэ пісалася у абвініцельным акці, што ў „Нашай Доли“ была ганьба для Кубанскага войска у апісаным здарэнні з Валыні, бо корэспандэнт назваў казакоў „чужынцамі“.

Даводзіў прысяжны адвакат Тархаўскі, што нема грэху, відзячы па усёй зямлі расейскай кроў ды буру, запісаць гэта на паперы ды паглядзець, што з гэтаго выдзе. Гдзеж тут бунт на развал цяперашняго правіцельственаго парадку? Дый дарма, кажэць, скаржаць чалавека за раду вёскаваму люду як і ўгорадзі зграмадзіцца у саюзы, ды ў такія, што дазволены законам.

Не разумеюць судзі простаі мовы тае газэціны, так ім усё тлумачыў тыя тэксты некі чыноўнік Пшчолко, каторы на тое прыняў прысягу, але так гадка тлумачыў, што ня варта было яму прысягаць: усеякае лыка у лапаць уплэтаў. Пішэць газэта пра „здзірства паноў“ ды што трэба народу стаць проціў гэтаго самаго здзірства. А Пшчолко той перасыцебануў: разбоямі ісьці проціў разбою“. Ен так павёў здалёк палітыку: здзірства гэта ад слова здзіраць, драць, разбіваць, а ўжо ад гэтаго бярэцца, бач, „разбой!“ А Прэдсецацель яго за такую дэкларацыю пахвалиў і празваў у мовах вельмі вучоным. Адвакат, хоць не беларус, але справядліва згадаў, што здзірства (jak i polska je „zdzirstwo“) гэта вымаганне лішняго (у краме, на рабоці), або эксплуатацыя. Казаки называюцца „чужынцамі“, па руску: „чужакамі“, незнаёмцамі, а той пляце: чужаземцы. Ёсць, каб вышла брэхня на расейскае войска. Так і памагло рэдактару старанне адваката, нават і шчырае, выцягнуць яго з беды, як той кашэль у хвароби: Иван Адамоў Туркерес прысуджэны на год сядзець у крэпасці, ды газэта яго закрыта на заўсягды.

„Марцін.“

Бунтоўская барада. Па ўсіх гарадох Расеі пачалі прыгатаўляцца да выбароў у Думу. Ды народных апекуноў абняла гарачка — усе сілы кладуць на тое, каб як не дапусціць на сабранны выбаршчыкоў людзей „пастаронніх“, каторыя маглибы народ на розум навясці. Акружаюць дома гарадавымі ды казакамі, разганяюць люд ім непатрэбны.

А у Ельцу Орлоўскай губэрні яны паказалі, што і хлеба дарма не ядуць ды яшчэ шчыра служаць. Пасля аканчэння сабранны меж расходзіўшымся народам кружкі угледзелі некаго мужчыну з вялікай шырокай бародой. Гарадавыя за ім, ды павалакли у участок. „Здымай сваю бараду!“ крычыць прыстаў Длужнеўскі гэтаму чалавеку. „Немагу, ваша“, — кажэць ўласціцель агромнай бароды, — „яна ганебне моцна сядзіць!“ Але яму не паверылі, ды давай прыгледзецца да барады, рукамі тармасыць яе. Але барада ўжо такую натуру маець, што можа адзін-другі волас выдзярэш, а далей — хоць трэсці. Добра пашчупалі, ды атпусцілі: барада, відаць, боская, не наклееная. Толькі страху яна ўсёж такога нагнала, што у таго барадатаго пана абшукілі усю кватэру.

Ляда як было насыць залішне разумную галаву, а цяперака і задоўгая барада можаць загнаць туды, гдзе макар целят не пасвіў.

М.

Забіцце дэпутата. Калісь мы ўжо ўспамнілі, што Гэрцэнштэйн быў членам Гасударственнай Думы і моцна стаяў за мужыцкія справы. Выбраві яго ад Масквы. У Думе ён не толькі крычаў, каб атдалі мужыкам зямлю, але даказваў навукаю, што зямлю мусіць трымаць той, хто на ёй працуе. Не спадабалася гэта тым, што называюць сябе „саюзом рускаго народу“, а рускі народ прызавець іх „чорнасотнікі“. Вотж трое з гэтых банды чорнасотнікоў — Егор Ларэчкін, Сергей Александроў і Абрам Тополеў і забілі Гэрцэнштэйна, а памагалі ім: чыноўнік Юскевіч-Краскоўскі, Полоўнеў, Рудзкі і Беляеў. Забілі Гэрцэнштэйна ў Фінляндзіі, у Териоках хутка па разгоне Думы. Суд над разбойнікамі мусіць адбыцца 21 январа. Да гэтай пары яны жылі без кары у Пецярбургу, а цяпер як ў воду канулі.

Пишуць, што гэтыя зладзеі за забіццё Гэрцэнштэйна дасталі ад каго трэба на што шмат грошэй.

Газэта „Новь“ пішэ, што ў **Нижнім Ноугарадзі** на сабранні дваран-памешчыкаў пан Зыбін прачытаў даклад аб тым, што да гэтага часу правіцельствам кіра-

ваў саюз дваран и памешчыкоў. Зыбін сусім ясна выкладаець, што за парадую памешчыкоў разагналі першую Думу. Не спадабалася, бачыш, ім, што Дума за мужыка цягнула. Памешчыкі парадзілі правіцельству не рабіць міністрамі разумных людзей з тых, што былі ў Думі. Памешчыкі парадзілі судзіць недавольных цяперашнімі парадкамі ў ваенна-палявых

судох, бо гэтыя суды найбольш караюць сьмерцю. Саюз дваран и памешчыкоў выклапатаў, каб мужыцкі банк памагаў абеднеўшым дваранам папраўляць іх інтэрэсы.

На што панам и Дума, калі яны и цяпер керуюць правіцельствам, як хочуць.

АБЪЯУЛЕННЯ.

Съ 13-го декабря въ Вильнѣ выходитъ

еженедѣльникъ

„НАША ТРИБУНА.“

Въ еженедѣльникѣ принимаютъ участіе:

Абрамовичъ Р., Александровъ С., Богровъ Ф., Гейлиманъ Т., Зельцеръ С., Коссовскій В., Либеръ М., Лону С., Мелемъ В., Роль П., Юдинъ П. и др.

Подписная цѣна съ пересылкой и доставкой:

На годъ 3 р., на полъ года — 1 р. 50 к., на 3 м. — 75 к., на 1 м. — 25 к. За границу на годъ 4 р., на полъ года — 2 р., на 3 м. — 1 р., на 1 м. — 35 к.

Цѣна отдѣльнаго номера 6 к. — За границей 8 к.

Редакторъ-издательница Х. А. Райнусъ.

Адресъ конторы и редакціи: Завальная 33, кв. 6.

Открыта подписка на

„Рациональное удобрение“

Ежемесячныя Иллюстрированныя Извѣстія

Агрономическаго Бюро для распространенія рациональнаго искусственнаго удобрения въ Россіи.

Второй годъ изданія

Журналъ посвященъ разработкѣ вопросовъ, касающихся правильнаго примѣненія удобрений въ сельскомъ хозяйствѣ (полеводствѣ, огородничествѣ и садоводствѣ) для этого помѣщаются:

Подписная цѣна: съ доставкой и пересылкою: въ годъ 1 руб.; полъ года — 50 коп.

Гг. земскимъ и правительственнымъ агрономамъ, народнымъ учителямъ, а также мелкимъ земледѣльцамъ — подписная цѣна уменьшается на 50 проц. Подписка приним. въ редак.: С.-Петербургъ, Морская 4.

Пробный № высылается за 5-ти копеечную марку.

Редакторъ агрономъ Ф. К. ВАЛЬТА.

Открыта подписка на 1907 годъ

на научный, литературный и политическій журналъ

„ВѢСТНИКЪ ЖИЗНИ“

Редакція ставитъ своей цѣлью дальнѣйшую разработку теоретическихъ основъ марксизма, на ряду съ освѣщеніемъ съ точки зрѣнія интересовъ рабочей партіи текущихъ задачъ общественно-политической жизни Россіи, а также — анализъ всѣхъ направленій, ученій и партійныхъ программъ, противопоставляемыхъ ученію международной социаль-демократіи, захватывая при этомъ всѣ стороны культурной жизни современнаго общества — науку въ точномъ смыслѣ слова, политику, философію, этику, эстетику и искусство.

Журналъ будетъ выходить два раза въ мѣсяцъ книжками, въ 8—10 печатныхъ листовъ каждая.

Подписная цѣна съ доставкой: Въ Россіи на 1 годъ 6 руб.; 6 мес. — 1 руб. 50 коп. За границей на 1 годъ — 10 руб.; 6 мѣс. — 5 руб.; 3 мѣс. — 2 руб. 50 коп.

Подписка на 1 мѣс. не принимается.

Цѣна отдѣльнаго номера 35 коп.

Подписка и розничная продажа производится въ Конторѣ журнала: С.-Петербургъ, Невскій 102, кв. 37. Издатель Я. Штенбергъ.

Отвѣтственный редакторъ А. Кузьминъ.

Редакторъ-Выдаўца А. Ёласоў.

Друкарня М. Кухты, Дворцовая, д. № 4.